

Overweging CF 2020 Theo van Adrichem

Inleiding

Schoonheid! Onder dat perspectief vieren we dit jaar in deze gemeenschap het feest van Clara. Clara, een vrouw van adellijke komaf, een vrouw die opgroeide in een milieu waarin schoonheid hoog stond aangeschreven. Maar zij ontdekte in haar leven andere aspecten van schoonheid, in de ontmoeting met Franciscus en in haar correspondentie met Agnes van Praag. Die vernieuwde kijk op schoonheid zou voor haar verdere leven richtinggevend zijn.

In deze viering horen we woorden uit de Schrift en uit een brief aan Agnes. Zij willen ons deelgenoot maken van de omvorming die in Clara heeft plaats gevonden: de ontdekking van de uitzonderlijke schoonheid van God, die in Jezus Christus bijzonder aan het licht is gekomen.

Overweging

Clara groeide op in een adellijk milieu waarin schoonheid een belangrijke waarde was. Een milieu waarin vrouwen, wellicht aangespoord door mannen, onder elkaar konden wedijveren, wie er het schoonste uitzag. Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wie is er de schoonste in het land ?

In een dergelijk milieu ligt alle nadruk op voorkomen en kleding: het gaat om de aanblik, het uiterlijk. Wanneer daar iets aan ontbreekt, kun je altijd nog de hulp inroepen van een schoonheidsspecialist: met de bedoeling dat die de onvolkomenheden wegwerkt en plooiën glad strijkt. Een dergelijke schoonheid richt zich op de buitenkant en zegt niets over wie iemand werkelijk is.

In haar jonge jaren raakte Clara meer en meer gefascineerd door haar stadgenoot Franciscus: ook van goede komaf, zoon van een koopman in mooie stoffen, ook vertrouwd dus met de wereld van mode en schoonheid.

De bijzondere fascinatie van Clara voor Franciscus wordt echter gewekt, wanneer Franciscus zijn vertrouwde wereld heeft opgegeven. Wanneer hij zijn oude kleding heeft afgelegd en zich heeft gehuld in een eenvoudige lap stof, bijeengehouden door een stuk touw.

Van uiterlijke schoonheid is er dan geen sprake meer. Maar Clara wordt getroffen door zijn oproep tot ommekeer en vrede, en door zijn liefdevolle omgang met melaatsen: dat raakt haar hart, daarin ontdekt zij een bijzondere innerlijke schoonheid.

Je laten verleiden door een mooie buitenkant en opmaak is een gemakkelijke en veel voorkomende valkuil. Het vraagt tijd en aandacht om daar doorheen te kijken, te ontdekken wat er schuil gaat achter de voorgevel.

Zo'n diepere en intensere manier van kijken, kun je proeven wanneer van iemand gezegd wordt: Wat een mooi mens is dat ! Zo'n uitspraak drukt verwondering uit en ontzag, over het doen en laten van iemand, over de wijze van spreken, over de manier van omgaan.

In het evangelie stelt Jezus een eenvoudig en schoon teken: Hij wast de voeten van zijn leerlingen. Zo draagt Hij metterdaad zijn boodschap uit. In veler ogen maakt Hij zich belachelijk door zo te handelen: Hij is toch de Heer en Leraar, dan pást het toch niet dat hij zich zo vernedert.

Maar precies dat pikt Clara op in haar brief aan Agnes: 'Zie Hem, de arme, die voor jou verachtelijk is geworden en volg Hem.' Met die verwijzing bevestigt zij Agnes op de weg die zij gegaan is, in het voetspoor van Jezus: Agnes heeft zich door haar keuze voor de arme Christus in veler ogen belachelijk en verachtelijk gemaakt in de deze wereld. Zij had als koningsdochter zo'n ander leven kunnen leiden.

God nu heeft zich in deze wereld voor ons arm gemaakt, in Jezus zijn Zoon. Armoede en nederigheid hebben daarmee hun verachtelijkheid verloren en zijn zelfs goddelijke kwaliteiten geworden. Zij worden daarmee toegevoegd aan de schoonheid van God. Dat is een geweldige doorbraak, die niet iedereen mee kan voltrekken en kan beamen.

Want wat noem je schoon ? Ze zeggen wel: over smaak valt niet te twisten. Maar smaken kunnen zich ontwikkelen. Dat zien we gebeuren bij Franciscus. Hij getuigt in zijn Testament van zo'n bijzondere omslag en omvorming.

Wat eerst bitter leek, was voor hem veranderd in zoetheid naar ziel en lichaam: en hij heeft het dan over het zien van melaatsen. Na een bijzondere ontmoeting met een melaatse is zijn kijk op hen compleet veranderd. Hij laat zijn omgang met hen niet langer bepalen door het uiterlijk, maar richt zich op het innerlijk, op de ziel.

In een afzichtelijk mens kan een geweldig mooie persoon schuil gaan. Ik heb dat zelf mogen ervaren toen ik in mijn jonge jaren bij een ziekenreis naar Lourdes werd gekoppeld aan een zwaar spastische vrouw. Met een heel vervormd lichaam zat zij in een rolstoel. Hoewel verstandelijk heel goed, was zij uiterst moeilijk te verstaan. Woord voor woord moest je proberen een zin op te bouwen. Dat vroeg veel geduld van mij, maar nog meer van haar natuurlijk. Zij maakte dat dag in dag uit mee. Vaak werd er nauwelijks mét haar gesproken maar alleen óver haar. En ondanks alles was zij doorgaans opgewekt en dankbaar. Wat een mooi en schoon mens !

Bij Bonaventura lezen we hoe Franciscus in de schepping sporen zag van God. 'In het schone van de schepping zag hij sporen van de Allerschoonste', aldus Bonaventura. En hij vervolgt: 'Speurend ging hij zijn Beminde achterna langs de sporen die deze overal in de dingen had achtergelaten. Van alles maakte hij voor zich een ladder waarlangs hij kon opklimmen om bij Hem te komen die één en al beminnenswaardig is.'

Het bijzondere is dat niet alleen het mooie en aangename in de schepping naar God verwijzen. Ook en juist in momenten van moeite en pijn, kan de verbinding met Hem ons kracht geven. Gedreven door intense liefde is God zelf afgedaald tot in de diepste diepte van lijden en sterven, om ons tot erfgenamen te maken van zijn heerlijkheid.

Zo kan Clara aan Agnes voorhouden om in momenten van lijden, droefheid en verdrukking de verbondenheid met Christus te zoeken en te bewaren. Om deel te krijgen aan zijn doortocht naar het ware leven. Dat getuigt van een intense en buitengewone schoonheid.

11 augustus 2020